

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. Prundului Nr. 15

INSERATELE
se primesc la adminis-
trație. Prețul după tarif
și învală.

Manuscrisele nu se în-
napoasă.

ABONAMENTUL
Pe an an 24 Cor
Pe o jum. de an 12
Pe trei luni 6
Pentru România și
străinătate:
Pe un an 40 lei.
Pe o jum. de an 20
TELEFON N. 226.

„Războiul a fost o necesitate inevitabilă“.

Sedința de azi a camerei. — Tisza despre războiu. —
Declarația opoziției. — Proiecte votate.

Budapesta 30 Nov. n. 1914.

Sedința de azi a camerei un-
gare a avut un curs normal și fără
moții deosebite. Criza grozavă, prin
care trece Europa, a avut darul să
almeze spiritele războinice din trecut
și astfel guvernul și opoziția — în-
tre cari nu de mult se deschisese
o prăpastie de neînțeles — și-au
lat mâna, ca să facă față împreju-
rărilor grele, prin care trece țara.

Înainte de-a se intra în ordinea
zilei contele Tisza a ținut să arate
în liniamente generale cauzele ac-
tualului războiu, care în urma im-
prejurărilor date s'a impus ca o ne-
cesitate imperativă, iar de încheiere
a subliniat faptul, că războiul actual
a fost făcut să înceteze pașimile de par-
tid și luptele de clasă și a împins pe
planul al doilea chestia de naționa-
litate, unind astfel toate partidele și
naționalitățile în dragoste reciprocă
și iubire de patrie într-o apărare
patriei comune.

Au urmat răspunsurile rezervate
ale șefilor partidelor opoziționale, ți-
nute deosebit în termeni generali.
Deputații români naționaliști s'au
abținut azi dela orice enunțiu.
Iată pe scurt decursul ședinței
de azi:

**Telegrama Maj. Sale, a arhiducei
Frideric, a parlamentului german
și a camerei otomane.**

Președintele Szász Károly, deschi-
zând ședința, dă citire între aplauze
telegramelor Maj. Sale ca răspuns la o-
magiile adresate Monarhului de camera
ungară prin contele Tisza. Maj. Sa te-
legrafiază următoarele:

„Omagiile camerei, ce mi s'au
transpus prin d-ta, le primesc cu
mulțumiri cordiale. Cu o deosebită
satisfacție mă umplu asigurările date
despre participarea și sentimentul de
jertfă al camerei deputaților în tim-
purile actuale, când întreaga națiune
ungară îmi oferă prin lupta ei eroi-
că în contra dușmanilor patriei, o
dovadă strălucită despre virtuțile
sale patriotice și războinice ereditate
de la strămoși.“
Urmează apoi citirea răspunsuri-
lor telegrafice adresate camerei un-

gare de Arhiducele Frideric, de vice-
președintele Reichstagului german
Kämpf și de camera otomană.

Discursul contelui Tisza.

După prezentarea raportului refe-
rentului Simon Elemér privitor la pro-
iectul de lege despre folosirea honvezi-
mei și a gloatelor și în afară de gra-
nițele țării a luat cuvântul contele
Tisza spunând între altele:

Am sentimentul, că acum, când e
să intrăm în desbaterea meritorie a
ordinii zilei, am datorința să spun că-
teva cuvinte, dar numai câteva cu-
vinte, fiindcă datorința noastră a ace-
lor, care avem răspunderea situației,
nu este să vorbim multe ci să faptuim.
După experiențele ultimelor luni nu
mai poate sta nimeni la îndoielă asu-
pra faptului, că războiul actual a fost
o necesitate inevitabilă. Tripla înțelegere
a fost goloasă pe avântul economic
ce-l luase Germania, iar atitudinea
noastră pacifcă a fost considerată
drept slăbiciune.

Ceea ce a urmat știm. Am mobi-
lizat și războiul a început. Faptele răz-
boinice ale națiunii ungare au desmi-
nțit însă pe acei, cari ne țineau de
slabi și incapabili. Faptele armatei noastre
trebuie să ne umple cu mândrie,
de satisfacție și mulțumire. Sunt auto-
rizat să exprim recunoștința cea mai
deplină armatei noastre din partea
conducerei supreme a armatei germane,
care luptă umăr la umăr cu noi.
Lupta în curs este astăzi mai
mult ca oricând o luptă a popoarelor
și a națiunilor. Aceasta luptă este prima
luptă mare a Monarhiei dela existența
dualismului, în care formă de stat na-
țiunea ungară ocupă un loc demn.
Acest războiu a făcut să înceteze
luptele de partide și de clasă și a împins
pe planul al doilea chestia naționalită-
ților.

În viitor ne așteptăm mari sfor-
țări, pe cari însă le vom ști suporta,
desăfurând toate puterile noastre pos-
ibile pentru asigurarea viitorului nostru.

Declarația opoziției.

Al doilea orator a fost contele Ká-
rolyi, care după o scurtă introducere
a dat citire următoarelor declarații:
»Partidul independent a încetat
de-a mai purta, pe timpul războiului,
orice luptă de ordin politic intern, ni-
zându-se ca toate puterile națiunii să se
condenseze pentru eluțarea învingerii.
Această atitudine a partidului nostru
nu însemnează că și-ar fi s-himbat
punctul său de vedere atât în ce pri-

veste principiile sale cât și aprecierea
celor mai apropiate agende, ci numai
atât, că în aceste momente de însem-
nătate istorică trebuie ocolit tot ce ar
putea aduce cu sine o desbinare a to-
talității națiunii.

Condus de acest gând, partidul își
amână deocamdată exercitarea aprecie-
rilor sale politice pe acel timp, când
aceasta o va putea face fără a pericli-
ta interesele statului și declară că nu pune
nici o pleacă în calea ridicării la drept
de lege a proiectelor impronunate
cu purtarea războiului, apreciindu-le pe
acelea numai din punct de vedere
tehnic.

Declară însă că proiectele referi-
toare la honvezime și la gloate le pri-
mește cu simțământul de mândrie că
honvezimea și gloatele nu numai că au
fost la locul lor, ci întrucât s-a put-
ut, au întrecut toate așteptările legate
de ele.

În genere partidul își exprimă bu-
curia pentru sentimentul de jertfă, fără
pereche al națiunii și pentru atitudi-
nea și încrederea în încordată. Trimite
salutul său de admirație și dragoste
soldaților cari se luptă vitejește pentru
patrie. În viitor însă partidul va griji
ca ideea de stat național unitar ma-
ghear, însemnătatea ei politică și mili-
tară care s-a reliefat în zilele acestea
de încercare să aducă roadele convenite
patriei, amăsurat spiritului de jertfă
manifestat de întreg poporul, — atât
în ce privește estinderea drepturilor
pentru popor cât și postularea natu-
rale ale legilor națiunii maghiare.

După citirea acestei declarații a
 luat cuvântul contele Andrássy, care
 așteaptă de la actualul războiu între
 astele și rezolvirea definitivă a chestiei
 slavilor de sud.

A urmat în fine desbaterea pro-
iectelor depuse pe biroul camerei, din-
cari s'au votat unele în ședința de di-
minea și după amiază. Viitoarea șe-
dință mână.

**Reduceri la 25% în noul
Budget al României.** Din Bucu-
rești se anunță:

D. Emil Costinescu, ministru de
finanțe, a trimis o adresă ministerelor,
invitându-le să reducă cu 25 la sută
capitolele de cheltuieli, ale noului bud-
get, prin micșorări de sume, care nu
vor atinge însă statele de salarii ale
funcționarilor.

Ministrul finanțelor invită minis-
terele și autoritățile publice, prin a-
dresa citată, să se conformeze acestei
dispoziții, pentru a se putea acoperi
astfel cheltuielile excepționale ce se cer
pentru nevoile importante ale Statului.

În acest sens se lucrează acum de
direcțiunile contabilității din toate ad-
ministrațiile publice a căror budget e
înglodat în budgetul general al Statului.

Poetul D. Anghel.

București 29 Nov. 1914.

După o foarte lungă și dureroasă
agonie, poetul Dimitrie Anghel a în-
cestat de a mai fi între vii.

Gestul din urmă pe care l-a
făcut, justifică marea lui dragoste de
viață pe care însă n'a putut-o trăi,
așa după cum o visa el, și cum a
evocat-o în paginile lui nemuritoare.

Clipe de răgaz n'a cunoscut su-
fletul lui sbucumat și nimeni n'a știut
ce frumuseți ascundea în adâncul in-
imei omul și neprețuitul nostru prieten.
Ca un străin, așa trecea prin viață,
deși talentul, vervea lui fermecătoare,
inteligenta lui puțin comună îl făceau
să fie admirat de elita noastră socială
care-i căuta prietenia și găsea că poezii
nu sunt tocmai așa, după cum îl zu-
grăvia un dușman, anonim parcă. Vor-
bele lui însă deșteptau interesul imed-
iat și eroul nu răspundea de cât rar
chemării lui sufletegii.

Singura mângâiere ce-o avea a
fost scrisul și scrierile lui arată tot ce
gândea și simțea acest mare poet,
toate bucuriile și decepțiile lui, toate
nostalgile și tot sbuciumul sufletesc pur-
tat pe malurile Senei ca și în patrie,
pe care o iubea și căreia voia să-i fie
de folos.

Crescut de mic la țară, mirosul
brazei noi îl îmbăta și el văzuse cel
dintâi la noi gestul sfânt al sămănă-
torului pe care îl descrie în volumul
cu titlul așa de sugestiv »Povestea
celor necăjiți.“

Fire de artist de elită, Anghel a
înțeles de timpuriu taina versului pe
care îl lucra ca un sculptor îndrăgostit
de daltă și a știut să aprecieze no-
țiunea cuvintelor. Cuvinte de prisos nu
găsești la el, de și din neașteptata lor
imperechere a știut să redea imagini
noul, să evocă cu delicatețe amintiri
sau să fie tranșant și ironic. Multe
lucrări cu care oricare altul s'ar fi
mândrit, el le distrugea, simțul lui es-
tetic nefiindu-l satisfăcut, lucrarea ne-
mulțumindu-l. Iubitor al formei rare,
a imaginii care să surprindă, a ana-
lizel adânci a sufletului omenesc, artist
cărui-a plăcea opera desăvârșită, așa
era Anghel.

Activitatea lui literară prodigioasă
uneori, cu lungi tăceri altă dată, și-a
găsit adevărata expansiune în epoca

în care revistele luaseră și la noi un
mare avânt, iar publicul cetitor înce-
puse a urmări cu atenție pe scriitorii.

Colaborarea cu Iosif, un fapt unic
aproape în anele literaturii noastre,
a ținut până în clipa când cel doi poe-
ți au hotărât de bunăvoie să o desfacă
urmându-și fiecare calea lui. S'au des-
părțit prieteni și vorbe grele — după
cum le-ar dori mulțimea anonimă, n'au
căzut între ei. Anghel și-a continuat
acea minuată proză pe care nimeni
până la el nu o scrisese: fostul lui to-
varăș publică poezii lirice și compuse
imnul pe care azi îl cunoaște țara în-
treagă.

Și după acea epocă plină de fe-
cunditate, care urma la Anghel — un
admirabil om de lume — a urmat o
epocă de tăcere relativă, o cauză po-
ate a surmenajului.

Cel care a cântat vorbe ce fac
drumuri de catifea, care a împraștiat
tonuri crepusculare, a adumbrat scipi-
rile, a trezit multele clopote din turnuri
și le-a pus să plângă, evocatorul de
amintiri care pe el singur se cânta, a
adormit în tăcutul și liniștitul oraș al
copilăriei lui. Evocatorul de amintiri,
risipitorul de imagini, tristul suflet
stingher și-a regăsit în sfârșit liniștea.
Șiruri noi nu va mai scrie, alte figuri
și alte priveliști nu va mai aduna, nu
va mai tulbura liniștea nimănui și ni-
meni nu-i va mai eși în cale deacuma.

În lumea de fantome și intrat și
ai plecat prieten s'adaugi și tu un giul-
giu mai mult în lumea aceea...

V. Savel.

Note biografice.

Dimitrie Anghel s'a născut în Iași
la 1872 Moare la Iași în ziua de 13
Noembrie 1914. Studiile și le-a făcut în
orașul natal, apoi a plecat la Paris, un-
de trăiește vreo zece ani de zile. Re-
intors în țară trăiește câteva timp la
Constanța, după care se stabilește la
București.

A început de tânăr să publice
versuri în »Floarea Albastră, Adevărul
literar, Lumea Nouă« și alte reviste ale
timpului. A început a fi cunoscut la
»Sămănătorul« unde a publicat o serie
de »Populare spaniole«.

Primul lui volum »In Grădina«
editat de Iancu Păuceșu a avut un mare
succes, iar critica literară l'a consacrat
prin articole elogioase, în unanimitate.
A tipărit proză, versuri, traduceri, în
toate revistele și ziarele dela noi și
realizat, printr-o muncă sârguicioasă,
să reușească să trăiască un timp numai

Clipe din războiu.

Ori cât de grozav e războiul, ori cât de
crudă și sălbatec e deslănțuirea lui, — el tot
nu e destul de puternic ca să stingă cu totul
din sufletele noastre dragostea de oameni.

N'a fost desigur niciodată ură mai în-
verșinată decât aceea pe care o nutreac azi
belgienii contra germanilor; și totuși, ascultați,
cum s'a purtat o mamă belgiană cu un tânăr
german rănit:

Era în fața Liefului. Înaintasără
asupra cetății, fură aruncați înapoi și
din nou înaintasără. În timpul acestui
atac, fu lovit el de o schijă de obuz.
Trântit pe jos, rămase, în timp ce cel-
lalți intrară din nou.

Era pe înnoptate când își reveni
Dibuid în dreapta și în stânga, își
dote seama că se află într-o grădină de
sarsavaturi: verze și morcovi în toate
părțile.

Deodată auzi voci, glasuri belgiene,
necunoscute pentru el și cari se apro-
piau din ce în ce. Nu care cumva or fi
francizorii sau niște bandiți? Îi vor
scotea ochii, îi vor scotoi sau poate îi
vor tăia degetele.

Dar pentru ce, aceasta din urmă,
odată ce nu purta inele: pentru alință
era prea tânăr, deabia 20 ani; inelul cu
înșelge îl scosese înainte de atac. Și
totuși fiori de groază îi trecară prin
tot trupul. — Să te lupti, să mori pen-
tru patrie — ce bucurie! Dar aci în

întinericul nopții să fi făcut bucăți de
acești bandiți, oh! ce grozavie!

Vocile se apropiasără. Acum văzu
ce era: doi bătrâni. Un bărbat și o
femeie, cari trăgeau după ei un car și
se tot aplecau jos spre a culege ceva
și apoi aruncau în car.

Femeia cea dintâi îl zări. Chemă
pe bărbatul și după multă discuție în-
tre ei, bărbatul care până acum se
arătă a fi neînduplecat părea că ce-
dează.

Ioachim de Sarten — căci acesta
era numele tânărului — rămase liniștit.
Deodată fu spus de bătrâni, ridicat
în sus și apoi ouleat pe car, deasupra
tuturor verzilor și morcovilor culeși.

Zdruncinăturile, oboseala, precum
și rana primită, îl făcură să-și piardă
orice cunoștință.

O lumină roșatică, dela o lampă
care se afla pe o mesă, învăluia
întreaga încăpere. Un pat alb, o pla-
pomă de mătase albastră înconjură
corpul rănit al tânărului.

Tânărul războinic, respiră adânc,
mâna sa dibuia pe pieptul rănit. Atunci
un braț de femeie susținându-l de gât
îi ridică capul și-i dădu de băut.

Tânărul german deschise ochii
mari și mirați. O cucoană de vreo 50
ani se aplecă asupra-i și-l întrebă în
frânțuzește: El domnule cum vă
simțiți? El adunându-și toate cunoș-

tințele de franțuzește îl mulțumi în
termenii cel mai frumoși. Ea se uită
zâmbind la el și-i atrase atenția
să nu vorbească atâta căci îl poate
strica.

»Dar cum am ajuns aci?
Ea îi dădu lămuriri: »Cel doi
bătrâni cari v'au găsit sînt bătrâni din
sat, volau să-și culeagă ultimele verze
de pe câmp.

»Pe acelea am stat eu, zise el
zîmbind.«

»Da, și v'au găsit. De oarece se
temeau de furia calorizați din sat în-
potrivia dușmanului, au adus rănitul aci
la castelul meu.

»Și dumneavoastră mă îngrijiiți?
Oh, madame, comme vous êtes tonne!

»Liniște, liniște, și nu vorbim.
Dar de ce să nu vă îngrijesc? Și eu
am un băiat în războiu... poate că-l
găzduiește și pe el o mamă germană.«
Și ochii ei se umplură de lacrimi. Apoi
zîmbind, urmă: »Eu nu urăsc pe ger-
mani. Cunoașteți niște germani la Bru-
xelles; bun prieten. Au trebuit să fugă
acum. Cunoașteți muzică și poezie
germană. Oh! ce muzică divină!...
Dar trebuie să dormi, prietene. Dormez,
dormez, dormez!«

Ea repetă aceste cuvinte de 3-4
ori și acestea erau cu un cântec de
leagăn, ca o hipnoză. Ochii albaștri ai
tânărului se închiseră, capul îi căzu pe
perni și adormi.

Liejul căzuse. Prin toată Germania
străbătu bucuria succesului.

În castelul contesei Muse era li-
niște. Miramara — aceasta era numele
castelului — căpătă și ea odată musa-
firi și contesa rugă pe medic, care era
și el în castel să-i vadă pe tânărul ră-
nit. Medicul îl ascultă, dădu din cap și
mulțumi contesei pentru bunăvoința ce
a arătat față de rănit. Mult nu mai
era de făcut. De dus la spital în sta-
rea în care era, era imposibil. Dar de
ce să-l ducă, când el stătea așa de
bine aci? ca un prinț și iubit ca un
copil.

Deci nu orice belgiană era o fe-
mee rea! — Ce bine face experiența!...
Musafulii castelului trebuiră să
plece mai departe. Și cei doi rămaseră
din nou singuri; când avea timp con-
tesa șede la căpătâiul lui. Medicul dă-
duse voie tânărului să vorbească. Deci
povestii el de acasă, de moșia părintească,
când unde fu crescut și de ceilalți copii.

Un frate e contra Rușilor, un altul
mai mic e încă elev la Potsdam. A-
cesta din urmă e cel mai iubit. Lui să
i se dea sabia și epoleții dacă...

Da, da, Joachim de Sarten știa
prea bine că nu se va întoarce în Ger-
mania, pe moșia părintească, la cellalți
copii și unde se află buna lui mamă.
Dar nu era trist. Doar murea pentru
patrie, aci în castel, îngrijit de nobila
străină.

După aceea povestii ea, când a

fost în Germania la Bayreuth unde a
văzut pe »Parisval«. Ah! Bruxelles e fru-
mos, dar și Germania e frumoasă. Și
pe deasupra are și muzică. Uneori con-
tesa cânta la pianul din odaia vecină
melodii din opere germane.

Dar într-o seară...
Cea care cânta la pian auzi un
oftat ușor din odaia rănitului.

Ea alergă acolo și-l găsi cu capul
aruncat pe ceață, ochii închiși și cear-
ceaful alb înroșit de sânge — se miș-
case prea bruscă? a voit să se ridice?

Speriată îi ridică capul spre a-i
da doctoria. El redeschise ochii, se uită
la ea o privire plină de dragoste
și-i șopti: »Mamă!« Apoi ochii îi se în-
chiseră și capul îi căzu pe perne...

În parcul castelului printre brazi
înalți și bătrâni stejari, se afla un
mausoleu întocmai ca un templu grec.
Trepte mărginite de înalte coloane
conduc în cavou. Aci fu dus tânărul
ofțer german și contesa acoperi sicriul
cu trandafiri roși din parc.

După aceea și scrie o scrisoare
mamei îndepărtate din Germania, cum
numai o mamă poate scrie unei alte
mame.

»Și când se va face pace — scria
la sfârșit — atunci vă veți lua băiatul
de aci. Până atunci doarme în cavoul
din parc și eu îl păzesc somnul.«

